

WYNIKI BADANIA KART WYBORCZYCH Z WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH 2014 –

KOMUNIKAT

Kryzys zaufania do instytucji i procedur wyborczych – tym zaowocował przebieg wyborów samorządowych z 16 listopada 2014. Dlaczego głosów nieważnych było tak dużo? Czy na wynik wpłynęła forma kart do głosowania (książeczka)? Co można zrobić, by zapobiec takim sytuacjom w przyszłości? Między innymi na te pytania odpowiadają badania przeprowadzone przez Fundację Batorego.

Przebieg badań

Głównym celem badań prowadzonych przez Fundację im. Stefana Batorego w okresie od 18 sierpnia do 9 listopada 2015 było rozpoznanie przyczyn wysokiego odsetka głosów nieważnych, oddanych w wyborach samorządowych 2014 roku. W wyborach, których przebieg podważył zaufanie Polaków i Polek do instytucji demokratycznych. Badanie wykonał powołany przez Fundację zespół ekspertów - socjologów, politologów i prawników z kilku ośrodków akademickich. Projekt udało się zrealizować dzięki zaangażowaniu Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

W ramach projektu zabezpieczono karty wyborcze z losowo wybranej próby 1000 obwodów głosowania (z 27 435 ogółu obwodów w Polsce). Z tej próby wylosowano 100, z których to materiał został przebadany. Dzięki zastosowaniu doboru losowego możemy uogólnić otrzymane wyniki oraz formułować wnioski dotyczące całego kraju.

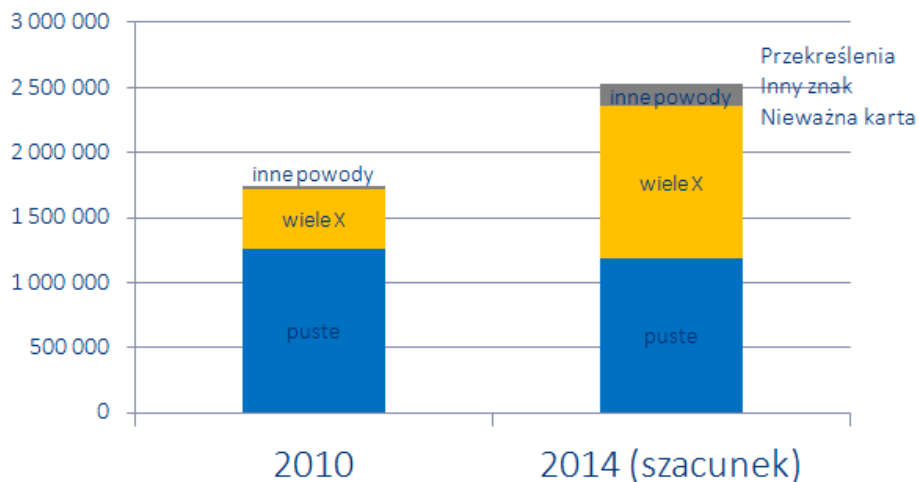
W ramach badań eksperci:

- sprawdzali w jaki sposób zabezpieczone i uporządkowane zostały materiały wyborcze
- szczegółowo badali karty wyborcze z wyborów do sejmików województw – to właśnie tych kart najmocniej dotyczył problem głosów nieważnych (odsetek głosów nieważnych wzrósł o 6 punktów procentowych w stosunku do wyborów z 2010 roku!). Badacze przebadali ok. 55 tysięcy kart zbroszurowanych – z głosami ważnymi i nieważnymi – czyli ok. 590 tys. stron materiału

Wyniki

Najważniejszym wynikiem przeprowadzonych badań, jest wykazanie, że w stosunku do poprzednich wyborów, w wyborach z 2014 roku kilkakrotnie wzrosła liczba głosów z wieloma znakami X. Najczęstszym błędem tego rodzaju było stawianie krzyżyka na każdej stronie broszury do głosowania. Ponieważ w porównaniu z wyborami z 2010 roku nie zmienił się znacząco odsetek głosów pustych tj. takich kart na których wyborcy nie dokonali żadnych wskazań, uzasadniony jest wniosek, że wzrost odsetka głosów nieważnych związany był z wysoką liczbą głosów wielokrzyżykowych.

Powody nieważności głosów

Wykres 1. Powody nieważności głosów w wyborach do sejmików w 2010 oraz 2014r.

Po wyborach niektórzy publicyści i politycy sugerowali, że komisje wyborcze mogły nie poradzić sobie ze zbroszuiowaną formą kart do głosowania, co wpłynąć mogło ich zdaniem nie tylko na liczbę głosów nieważnych, ale i na wynik wyborów. Tymczasem, choć badacze dostrzegli błędy w uznawaniu ważności głosów, ostateczny wpływ tego rodzaju błędów komisji na wynik wyborów do sejmików i na liczbę głosów nieważnych nie był znaczący. Głosy, które uznane zostały za nieważne, choć w rzeczywistości były głosami ważnymi, stanowiły tylko 0,6% ogółu oddanych głosów. Z kolei głosy nieważne, zakwalifikowane jako ważne, stanowiły 0,4% ogółu głosów. Błędy komisji wyborczych nie wyjaśniają więc znacznego przyrostu głosów nieważnych, a pomyłkowe uznawanie głosów nieważnych z wieloma znakami X za głosy ważne, oddane na jedną z list, mogło zmienić wynik wyborów do sejmików o mniej niż 1%.

Wzrost liczby głosów nieważnych - spowodowany wzrostem odsetka głosów wielokrzyżkowych - potwierdza zdaniem ekspertów hipotezę dotyczące „efektu książeczki”. Badając nastroje przedwyborcze obserwowano bardzo niskie zainteresowanie obywateli wyborami do sejmików. Można przypuszczać, że część wyborców nie czytała wnikliwie zbroszuiowanych kart wyborczych. Część wyborców, zamiast skupić uwagę na poprawnym oddaniu głosu mogła stosować wzorce głosowania z odbywających się równocześnie wyborów do niższych szczebli samorządu. W efekcie użycie zbroszuiowanej karty wyborczej mogło doprowadzić do sytuacji, w której wyborcy nie mający jasno określonych preferencji wyborczych albo wybierali dowolnego kandydata z pierwszej strony broszury, albo stawiali po jednym krzyżyku na każdej stronie broszury, czyniąc swój głos nieważnym.

Dalsze kroki

Zespół badaczy zapowiada opracowanie pełnego raportu z badań, który opublikowany zostanie w pierwszym kwartale 2016 roku.

Dodatkowym efektem projektu będzie też uzyskanie przez wszystkich chętnych dostępu do materiałów z tysiąca wylosowanych obwodów głosowania (z wyjątkiem tych, w których trwają procesy związane z protestami wyborczymi). Materiały zabezpieczone na potrzeby badań zostały włączone do zasobów Archiwów Państwowych, będą więc sukcesywnie opracowywane przez archiwa terenowe i udostępniane na takich samych zasadach, jak inne materiały archiwalne.

Więcej o znaczeniu projektu oraz o wieloetapowych staraniach o przeprowadzenie badania kart piszemy [tutaj](#).

Prezentacja na temat przebiegu, metodologii oraz wyników badań do obejrzenia tutaj.

Zespół ekspertów Fundacji Batorego:

- dr hab. Mikołaj Cześniak, Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej
- dr Jarosław Flis, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego
- dr Adam Gendźwiłł, Zakład Rozwoju i Polityki Lokalnej, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego
- prof. Mirosława Grabowska, Zakład Metodologii Badań Socjologicznych, Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego
- dr hab. Jacek Haman, Zakład Statystyki, Demografii i Socjologii Matematycznej, Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego
- dr Anna Materska-Sosnowska, Instytut Nauk Politycznych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk politycznych Uniwersytetu Warszawskiego
- dr hab. Bartłomiej Michalak, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
- dr hab. Bartłomiej Nowotarski, Katedra Filozofii i Historii Gospodarczej Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
- prof. Jacek Raciborski, Zakład Socjologii Polityki Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego
- prof. Andrzej Rychard, Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk
- dr Dawid Sześciło, Zakład Nauki Administracji Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego
- dr Jarosław Zbieranek, Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
- dr Tomasz Żukowski, Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego